

Zespół Szkół Publicznych
w Czerniejewie

ZESTAW
PROCEDUR POSTĘPOWANIA NUCZYCIELI
NA WYPADEK
NIEPOŻĄDANYCH ZACHOWAŃ UCZNIÓW
(Załącznik do szkolnego programu profilaktyki)

*Zebrała i opracowała:
Agnieszka Sopońska*

Wrzesień 2012

Wstęp

Procedury i strategie muszą stanowić narzędzie efektywnego reagowania na trudne lub zaskakujące sytuacje wychowawcze, które powinny być niezwłocznie podejmowane przez wszystkie podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w szkołach i placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Szczególny obowiązek reagowania na niepokojące sygnały i zachowania uczniów spoczywa na szkole, dlatego instytucja ta zobligowana jest do wczesnego rozpoznawania, diagnozowania problemów i podejmowania oddziaływań:

- profilaktycznych (uprzedzających)
- wychowawczych (interwencyjnych)
- resocjalizacyjnych (naprawczych)
- korekcyjnych (kompensacyjnych)

Należy zwrócić uwagę, że przyjęte procedury muszą uwzględniać aktualny stan wiedzy, koordynować działania różnych podmiotów o spójnej strategii przeciwdziałania kryzysom wychowawczym.

Podstawy prawne stosowania procedur

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 1982 r. nr 35 poz. 228 z późniejszymi zmianami – tekst jednolity Dz. U. z 2002 r. nr 11 poz. 109) oraz przepisy wykonawcze w związku z ustawą
2. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości alkoholizmowi przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. Nr 35 poz. 230 z późniejszymi zmianami)
3. Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2003 r. Nr 34 poz. 1998)
4. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. nr 30 poz. 179 z późniejszymi zmianami)
5. Zarządzenie nr 590/03 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 października 2003 r. w sprawie form i metod działań Policji w zakresie zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości nieletnich
6. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zmianami/
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem (Dz. U. nr 26 poz. 226)
8. Rozporządzenie MENiS z dnia 17 listopada 2010r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. Nr 228-15706-Poz.1487)

Działania interwencyjne na terenie szkoły

I. W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, używa alkoholu lub innych środków psychoaktywnych w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawia nierząd, bądź, przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji nauczyciel powinien podjąć następujące kroki:

1. Przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy.
2. Wychowawca informuje o fakcie pedagoga szkolnego i dyrektora szkoły.
3. Wychowawca wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i przekazuje im uzyskaną informację. Przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz uczniem, w ich obecności.
4. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej pedagog lub dyrektor może zaproponować rodzicom skierowanie do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym.
5. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji dziecka, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję (specjalistę ds. nieletnich).
6. Podobnie w sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem itp.)
7. Jeżeli zachowania świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez wewnętrzny regulamin szkoły.
8. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § kodeksu postępowania karnego, dyrektor szkoły jako przedstawiciel instytucji jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję.

II. W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub narkotyków powinien podjąć następujące kroki:

1. Powiadamia o swoich przypuszczeniach wychowawcę klasy.
2. Odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego, stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie lub zdrowie.
3. Wzywa lekarza w celu stwierdzenia stanu trzeźwości lub odurzenia, ewentualnie udzielenia pomocy medycznej.
4. Zawiadamia o tym fakcie dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów prawnych, których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły. Gdy rodzice/opiekunowie odmówią odebrania dziecka, o pozostaniu ucznia w szkole, czy przewiezieniu do placówki służby zdrowia, albo przekazaniu go do dyspozycji funkcjonariuszom policji – decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia i w porozumieniu z dyrektorem szkoły/placówki.
5. Dyrektor szkoły zawiadamia najbliższą jednostkę policji, gdy rodzice ucznia będącego pod wpływem alkoholu – odmawiają przyścia do szkoły, a jest on agresywny, bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorszenia albo zagraża życiu lub zdrowiu innych osób. W przypadku stwierdzenia stanu nietrzeźwości, policja ma możliwość przewiezienia ucznia do izby wytrzeźwień, albo do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych – na czas niezbędny do wytrzeźwienia (maksymalnie do 24 godzin). O fakcie umieszczenia powiadamia sąd rodzinny, jeśli uczeń nie ukończył 18 lat.
6. Jeżeli powtarzają się przypadki, w których uczeń (przed ukończeniem 18 lat) znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków na terenie szkoły, to dyrektor ma obowiązek powiadomienia o tym policji (specjalisty ds. nieletnich) lub sądu rodzinnego.
7. Spożywanie alkoholu na terenie szkoły przez ucznia, który ukończył 17 lat, stanowi wykroczenie z art. 43 ust. 1 Ustawy z dn. 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Należy o tym fakcie powiadomić policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tej instytucji.

III. W przypadku, gdy nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk powinien podjąć następujące kroki:

1. Nauczyciel zachowując środki ostrożności zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji, próbuje (o ile jest to możliwe w zakresie działań pedagogicznych) ustalić, do kogo znaleziona substancja należy.
2. Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu dyrektora szkoły, który wzywa policję.

3. Po przyjeździe policji niezwłocznie przekazuje zabezpieczoną substancję i przekazuje informacje dotyczące szczegółów zdarzenia.

IV. W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk, powinien podjąć następujące kroki:

1. Nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, dyrektor itp.) ma prawo żądać, aby uczeń przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni (we własnej odzieży) ew. innych przedmiotów budzących podejrzenie do ich związku z poszukiwaną substancją. Nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia – jest to czynność zastrzeżona wyłącznie do policji.
2. O swoich spostrzeżeniach powiadamia dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawiennictwa.
3. W przypadku, gdy uczeń, mimo wezwania, odmawia przekazania nauczycielowi substancji i pokazania zawartości teczki, dyrektor szkoły wzywa policję, która przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znalezioną substancję i zabiera ją do ekspertyzy.
4. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, nauczyciel, po odpowiednim zabezpieczeniu zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją do jednostki policji. Wcześniej próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo uczeń nabył substancję. Całe zdarzenie nauczyciel dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.

UWAGA:

Zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii – w Polsce karalne jest:

- posiadanie każdej ilości substancji odurzających lub psychotropowych
- wprowadzanie do obrotu środków odurzających
- udzielania innej osobie, ułatwianie lub umożliwianie ich użycia oraz nakłanianie do użycia
- wytwarzanie i przetwarzanie środków odurzających

Każde z wymienionych zachowań jest **czynem karalnym** w rozumieniu przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, jeśli sprawcą jest **uczeń, który ukończył 13 lat a nie ukończył 17 lat.**

Z **przestępstwem** mamy do czynienia, jeżeli któryś z wymienionych czynów popełni **uczeń, po ukończeniu 17 lat.** W takiej sytuacji mają zastosowanie przepisy ustawy z dn. 06.06. 1997r. – kodeks postępowania karnego.

W każdym przypadku popełnienia czynu karalnego przez ucznia, który nie ukończył 17 lat należy zawiadomić policję lub sąd rodzinny, w przypadku popełnienia przestępstwa przez ucznia, który ukończył 17 rok życia prokuratora lub policję. (art. 4 Upn i art. 304 Kpk)

V. Postępowanie wobec ucznia – sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa:

1. Niezwłoczne powiadomienie dyrektora szkoły.
2. Ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia.
3. Przekazanie sprawcy (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) dyrektorowi szkoły lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę.
4. Powiadomienie rodziców ucznia-sprawcy.
5. Niezwłoczne powiadomienie policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (rozbój, uszkodzenie ciała) lub sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość nie jest nikomu znana.
6. Zabezpieczenie ewentualnych dowodów przestępstwa i przekazanie ich policji (np. sprawca rozboju na terenie szkoły używa noża i uciekając go porzuca jakiś przedmiot pochodzący z kradzieży).

VI. Postępowanie wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karalnego:

1. Udzielenie pierwszej pomocy (przedmedycznej) bądź zapewnienie jej udzielenia poprzez wezwanie lekarza w przypadku, kiedy ofiara doznała obrażeń
2. Niezwłoczne powiadomienie dyrektora szkoły
3. Powiadomienie rodziców ucznia
4. Niezwłoczne powiadomienie policji w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenie okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia

VII. Postępowanie wobec ucznia, którego rodzice lub opiekunowie prawni przejawiają rażące zaniedbania opiekuńczo-wychowawcze (ubóstwo, alkoholizm, przemoc, wykorzystywanie seksualne, choroba psychiczna jednego z rodziców itp.)

1. Wychowawca lub nauczyciel uczący dziecko, który zaobserwował lub powziął informację o rażących zaniedbaniach opiekuńczych ze strony rodziców/opiekunów powinien zgłosić ten fakt pedagogowi szkolnemu, dyrektorowi, który w zależności od rodzaju i rangi problemu zobowiązany jest wskazać odpowiednie placówki świadczące pomoc psychologiczno-pedagogiczną, socjalną, prawną lub medyczną.

2. Jeśli zdiagnozowany problem nosi znamiona przestępstwa popełnionego wobec małoletniego dziecka pedagog szkolny lub dyrektor zobowiązany jest zgłosić sprawę do prokuratury lub sądu rodzinnego.
3. Wychowawca, pedagog lub dyrektor szkoły zobowiązany jest nawiązać niezwłoczny kontakt z rodzicami/opiekunami ucznia i pozyskać ich do długofalowej współpracy na rzecz poprawy sytuacji dydaktyczno-wychowawczej ucznia poprzez ustalenie zasad pomocy dziecku i spisanie ich w formie kontraktu.
4. W przypadku braku współpracy ze strony rodzica wychowawca, pedagog uzyskuje odmowę na piśmie podpisaną przez rodzica.
5. Wychowawca, pedagog szkolny monitoruje wywiązywanie się ze zobowiązań złożonych przez rodziców i obliuguje ich do dalszej pracy dla dobra dziecka.

VIII. Zasady postępowania wobec uczniów w szczególnej sytuacji zapewnienia im ochrony w przypadku odmowy powrotu do domu

Material instruktazowo - informacyjny dla dyrektorów szkół, nauczycieli, pedagogów i psychologów, opracowany przez zespół interdyscyplinarny Sądu, Policji, Grupy Interwencyjnej Domu Dziecka nr 2, Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, Kuratorium Oświaty i Terenowego Komitetu Ochrony Praw Dziecka w Poznaniu

1. Po zgłoszeniu przez ucznia odmowy powrotu do domu po zajęciach szkolnych, pedagog rozmawia z uczniem ustalając motywy jego decyzji, zbiera informacje o sytuacji rodzinnej, zapisuje dane osobowe ucznia i sporządza notatkę służbową.
2. Pedagog informuje dyrektora szkoły przekazując mu sporządzoną z rozmowy z uczniem notatkę służbową i o zaistniałej sytuacji zawiadamia komisariat policji właściwy dla szkoły. Kopia notatki sporządzonej przez pedagoga pozostaje w dokumentacji szkoły, a jej oryginał przekazuje się policji.
3. Jeśli rodzice ucznia lub on sam znajdują się już pod nadzorem kuratora sądowego, pedagog zobowiązany jest do poinformowania go o przeprowadzonej z uczniem rozmowie i podjętych działaniach.
4. Funkcjonariusz policji po przybyciu do szkoły rozmawia z pedagogiem. Rozmowa z uczniem przeprowadzona jest w siedzibie komisariatu policji w obecności tego samego pedagoga, który przyjął zgłoszenie od ucznia.

5. W zależności od poczynionych ustaleń funkcjonariusz policji nawiązuje kontakt telefoniczny z rodzinnym sędzią dyżurnym w celu ustalenia dalszego toku postępowania. Spis nazwisk sędziów, dyżurów i numerów telefonów jest przekazywany przez Sąd Rejonowy do wszystkich komisariatów policji na początku każdego roku kalendarzowego.

6. Funkcjonariusz policji podejmuje dalsze czynności sporządzając stosowną dokumentację.

Opracowano na podstawie następujących aktów prawnych i wykonawczych:

- Ustawa o Pomocy Społecznej z 14.III.2004.
- Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy.
- Ustawa o Policji z 19.IV.1990.
- Ustawa o Kuratorach z 21.VII.2001.
- Ustawa o Postępowaniu w Sprawach Nieletnich z 26.X.1982 wraz z nowelizacją z IX.2000.
- Krajowy Program Zapobieganiu Niedostosowaniu Społecznemu wśród Dzieci i Młodzieży, 2003.

IX. Postępowanie wobec ucznia nagminnie wagarującego:

1. Wychowawca informuje o tym fakcie pedagoga szkolnego i dyrektora szkoły.
2. Wychowawca, pedagog lub dyrektor wzywa do szkoły rodziców/opiekunów, przekazując informacje rodzicom oraz zobowiązuje ich do nadzoru nad dzieckiem.
3. Wychowawca, pedagog lub dyrektor są zobowiązani są do przeprowadzenia z uczniem indywidualnej rozmowy mającej na celu ustalenie przyczyn nieusprawiedliwionych nieobecności oraz motywującej do kontynuacji nauki.
4. Jeśli zastosowane środki nie odniosą rezultatu i uczeń nadal wagaruje wówczas dyrektor kieruje sprawę na policję lub do sądu rodzinnego.

X. Postępowanie w przypadku znalezienia na terenie szkoły broni, materiałów wybuchowych.

W przypadku znalezienia na terenie szkoły broni, materiałów wybuchowych innych niebezpiecznych substancji lub przedmiotów należy:

1. Zapewnić bezpieczeństwo przebywającym na terenie szkoły osobom.
2. Uniemożliwić dostęp osób postronnych do tych przedmiotów.
3. Wezwać Policję – tel. 997 lub 112.

Uwagi końcowe:

1. Nauczyciel ma obowiązek sporządzić notatkę służbową ze zdarzenia, do którego zostały zastosowane powyższe procedury, przekazać ją szklonemu koordynatorowi ds. bezpieczeństwa oraz monitorować sytuację dziecka i jego funkcjonowanie emocjonalne i społeczne.
2. Gdy Policja dokonuje zatrzymania nieletniego sprawcy czynu karalnego przebywającego na zajęciach w szkole to wówczas:
 - funkcjonariusz Policji powinien przedstawić powód przybycia i okazać legitymację służbową
 - policjant ma obowiązek poinformowania dyrektora o przyczynie zatrzymania ucznia
 - dyrektor ma prawo zapisać dane osobowe policjanta oraz numer legitymacji służbowej w celu sporządzenia własnej dokumentacji
 - pedagog lub wychowawca powinien sprowadzić ucznia do gabinetu dyrektora gdzie policjant informuje ucznia o przyczynach zatrzymania i czynnościach jakie zostaną wykonane w związku ze sprawą
3. Policja powinna być wzywana do szkoły w sytuacjach, o których mowa w „Procedurach (...)” albo, gdy wyczerpane zostaną środki możliwe do zastosowania przez szkołę w określonej sytuacji, w których obecność policji jest konieczna. Każda sytuacja dotycząca uczniów wizyta policjanta w szkole, powinna być wcześniej zasygnalizowana dyrektorowi, lub uzgodniona z innym pracownikiem szkoły.

Metody współpracy szkoły z policją:

W ramach długofalowej pracy profilaktyczno-wychowawczej szkoła i policja utrzymują stałą, bieżącą współpracę w zakresie profilaktyki zagrożeń.

Koordinatorami współpracy powinni być: pedagog szkolny oraz specjalista ds. nieletnich i patologii właściwej jednostki policji.

Do współpracy ze szkołą zobowiązany jest także dzielnicowy, w rejonie, którego znajduje się placówka/szkoła. Pracownicy szkoły wyznaczeni do współpracy z policją, specjaliści ds. nieletnich i patologii oraz dzielnicowi powinni wspólnie ustalić wzajemne zasady kontaktu, by móc na bieżąco wymieniać informacje i rozwiązywać problemy związane z bezpieczeństwem i dobrem uczniów.

W ramach współpracy szkoły z policją organizuje się:

- spotkania pedagogów szkolnych, nauczycieli, dyrektorów szkół z zaproszonymi specjalistami ds. nieletnich i patologii, podejmujące tematykę zagrożeń przestępczością oraz demoralizacją dzieci i młodzież w środowisku lokalnym
- spotkania tematyczne młodzieży szkolnej z udziałem policjantów m. In. Na temat odpowiedzialności nieletnich za popełnianie czyny karalne, prawnych aspektów narkomanii, wychowania w trzeźwości itp. oraz z młodszymi uczniami na temat zasad bezpieczeństwa, zachowań ryzykownych oraz sposobów unikania zagrożeń,
- informowanie policji o zdarzeniach na terenie szkoły wypełniających znamiona przestępstwa, stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia uczniów oraz przejawach demoralizacji dzieci i młodzieży

- udzielanie przez policję pomocy szkole w rozwiązywaniu trudnych, mogące mieć podłoże przestępcze problemów, które zaistniały na terenie szkoły
- wspólny szkoły i policji udział w lokalnych programach profilaktycznych związanych z poczuciem bezpieczeństwa uczniom oraz zapobieganiem demoralizacji i przestępczości nieletnich